

POSTANOWIENIE

22 sierpnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marcin Łochowski (przewodniczący)

SSN Piotr Telusiewicz

SSN Mariusz Załucki (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 22 sierpnia 2024 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej H. S.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Opolu

z 19 stycznia 2022 r., II Ca 1214/21,

w sprawie z wniosku G. w S.

z udziałem H. S.

o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu,

oddala skargę kasacyjną.

Piotr Telusiewicz

Marcin Łochowski

Mariusz Załucki

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 11 sierpnia 2021 r., Sąd Rejonowy w Nysie w sprawie z wniosku G. w S. postanowił zobowiązać uczestnika H. S. do podjęcia leczenia odwykowego w stacjonarnym zakładzie lecznictwa odwykowego a na czas trwania tego obowiązku ustanowić nadzór kuratora sądowego.

G. w S. (dalej: „G.”) wystąpiła 16 grudnia 2020 r. z wnioskiem o orzeczenie obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego wobec H. S. W uzasadnieniu wniosku podano w szczególności, iż do G. wpłynął wniosek żony uczestnika oraz kuratora zawodowego ds. rodzinnych i nieletnich, z którego wynika,

że uczestnik nadużywa alkoholu, czego skutkiem jest rozkład pożycia rodzinnego, demoralizacja nieletnich oraz zakłócanie miru domowego. We wniosku podano, że H. S. zgłosił się na posiedzenie G. 9 listopada i 7 grudnia 2020 r., jednak mimo wyrażenia zgody na podjęcie leczenia w formie indywidualnych spotkań nie przedłożył do 14 grudnia 2020 r. zaświadczenia potwierdzającego rozpoczęcie terapii odwykowej. Na kolejnych wyznaczonych spotkaniach z G. się nie pojawił.

Z opinii psychiatrycznej i psychologicznej wynika, że H. S. wymaga leczenia odwykowego. Z uwagi na brak krytycyzmu do problemu alkoholowego i brak motywacji do leczenia, leczenie winno być prowadzone w warunkach oddziału stacjonarnego. Dodatkowo Sąd pierwszej instancji uznał, iż w odniesieniu do uczestnika zastosowanie znajduje przesłanka w postaci powodowania rozkładu życia rodzinnego. Sąd ocenił, że więzi łączące rodzinę nie uległy jeszcze zupełnemu rozluźnieniu, bowiem uczestnik rozpoczął spotkania z psychologiem, do których dołączyła jego małżonka. Terapia ta miała nie tylko pomóc uporać się z problemem alkoholowym, ale także poprawić relacje małżeńskie i postawę rodzicielską wobec małoletniego syna.

Postanowieniem z 19 stycznia 2022 r. Sąd Okręgowy oddalił apelację uczestnika, podzieliwszy ustalenia faktyczne i ocenę prawną Sądu pierwszej instancji.

Uczestnik zaskarżył postanowienie Sądu Okręgowego skargą kasacyjną, w której zarzucił naruszenie art. 24 w zw. z art. 26 ust. 1 ustawy z 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (dalej: „u.w.t.p.a.”) przez ich błędną wykładnię.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się niezasadna.

Dla orzeczenia obowiązkowego leczenia konieczne jest ustalenie, że w związku z nadużywaniem alkoholu dana osoba powoduje rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchyla się od obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny albo systematycznie zakłóca spokój lub porządek publiczny. W tym celu kieruje się taką osobą na badanie przez biegłego w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego

(art. 24 u.w.t.p.a.). Taką osobę, jeżeli uzależniona jest od alkoholu, zobowiązać można do poddania się leczeniu w stacjonarnym lub niestacjonarnym zakładzie leczenia odwykowego (art. 26 ust. 1 u.w.t.p.a.).

Sąd bada zaistnienie przesłanek wskazanych w art. 24 u.w.t.p.a., a więc faktu uzależnienia od alkoholu i braku działania zmierzającego do dobrowolnego poddania się leczeniu przez osobę uzależnioną, a następnie występowania tzw. przesłanek społecznych. Przymusowemu leczeniu poddane mogą być więc osoby, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują jedno z negatywnych następstw ich zachowania wymienionych przez ustawę. Jak zaś podkreśla się w orzecznictwie, mechanizm wskazany w art. 26 ust. 1 w zw. z art. 24 u.w.t.p.a. nie ma zastosowania, jeżeli rozkład życia rodzinnego spowodowany przez nadużywanie alkoholu już nastąpił (postanowienie SN z 9 listopada 2007 r., V CSK 241/07). Inaczej mówiąc, dla orzeczenia obowiązkowego leczenia konieczne jest, aby w chwili orzekania istniał stan powodowania rozkładu życia rodzinnego w związku z nadużywaniem alkoholu, a nie już wystąpił skutek w postaci rozkładu życia rodzinnego.

W realiach sprawy Sądy *meriti* ustaliły fakt nadużywania alkoholu przez uczestnika, brak woli podjęcia przezeń leczenia odwykowego oraz przyjęły, że jego postępowanie prowadzi do rozkładu pożycia małżeńskiego i demoralizacji małoletniego, co systematycznie miało zmierzać do rozkładu pożycia rodzinnego, które to więzi – na czas orzekania – nie uległy jeszcze zupełnemu rozluźnieniu.

Nie ulega wątpliwości, iż rozkład życia rodzinnego nie następuje w wyniku jednorazowego zachowania uzależnionego od alkoholu członka rodziny, chyba że są one szczególnie drastyczne. Najczęściej proces ten jest rozciągnięty w czasie. Zwrócić uwagę należy, że rozkład pożycia rodzinnego może wynikać z tego, że osoba uzależniona od alkoholu, która zaniedbuje swoje obowiązki wobec bliskich, często jest wyręczana przez innych krewnych lub współmałżonka, co negatywnie odbija się na relacjach rodzinnych. Często małżonek osoby uzależnionej „bierze na siebie” część zadań, które zaniedbuje uzależniony, a tym samym uczy go, iż jest to stan akceptowalny.

Na takim tle, zdaniem Sądu Najwyższego, Sądy *meriti* słusznie oceniły okoliczności sprawy i na dzień orzekania zastosowały właściwe przepisy prawa materialnego. O zasadności zobowiązania do leczenia odwykowego decyduje bowiem stan rzeczy istniejący w momencie orzekania. Wówczas zachowania uczestnika realizujące przesłanki „społeczne” były naganne, destrukcyjne dla rodziny i mały przy tym charakter powtarzający się, utrwalony i głęboki. W sprawie występowały sytuacje, w których więzi łączące normalnie funkcjonującą rodzinę ulegały rozluźnieniu w stopniu utrudniającym spełnianie jej podstawowych funkcji. Zatem przesłanki nałożenia obowiązku leczenia były wówczas aktualne, a zarzuty skargi kasacyjnej stanowią w zasadzie polemikę z ustaleniami faktycznymi Sądów *meriti*, co w świetle art. 398³ § 3 k.p.c. jest niedopuszczalne, gdyż Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi, które stanowią podstawę jego rozstrzygnięcia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

To zaś musiało skutkować oddaleniem skargi kasacyjnej – stosownie do treści art. 398¹⁴ w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Dlatego orzeczono jak w sentencji postanowienia.

[SOP]

[ms]